

presupune un complicat act de creație unitatea acțiunii, gândului, voinței, sentimentului, încununată de inspirație.

Imaginația creativă, la forma cea mai avansată a dezvoltării sale, va suplini golurile cunoașterii, va consacra locul și rolul pe care studentul îl are în viața socială, și îl va ajuta să se dezvolte multilateral.

BIBLIOGRAFIE

1. ARBUZ-SPATARI O. *Elaborarea compoziției creative la tema: Peisaj arhitectural, în cadrul cursului de artă textilă imprimeu artistic*. Chișinău: Tipogr. UPS "I. Creangă", 2013. 67 p.
2. DELVOYE C. *Sticlărie de lux și vitralii în arta bizantină*. 2008. 35p.
3. FULGA L. *Sticla transilvăneană în secolele XVII-XVIII soluții tehnice, tendințe artistice*. București: Editura Economică, 2004. 70p.
4. STOICA G., PETRESCU P., BOCSE M., *Dicționar de artă populară*. București: Editura științifică și enciclopedică, 1985 443 p.
5. *Ornamentul național Disponibil* [http://ecology.md/md/page/ornamentul-national/\(vizitat 21.02.2021/ 17:49\)](http://ecology.md/md/page/ornamentul-national/(vizitat%2021.02.2021/17:49))

ASPECTELE EDUCATIVE A ARTEI ÎN CONTEXTUL POSTMODERNISMULUI

EDUCATIONAL ASPECTS OF ART IN THE CONTEXT OF POSTMODERNISM

*Mihaela Platița, asistent universitar,
Facultatea arte plastice și design, UPS „Ion Creangă” din Chișinău
Mihaela Platița, assistant professor,
Faculty of Fine Arts and Design
SPU "Ion Creangă" of Chisinau
<https://orcid.org/0000-0001-5211-6142>*

CZU 37.036:7

Abstract

As a cultural model, postmodernism in the context of art education promotes a new way of understanding the relationship between knowledge and experience, between theory and practice at the level of human action. Postmodernism records a rupture with modernism that tended to treat separately these two basic elements of the human means of expression, but also a continuity between these elements, because achieving a synthesis between theory and practice requires a greater deepening and mastery. Postmodernity caused a profound dissolution of social structures, axiological landmarks than the one caused by the modern era, which meant a release of societies from the suffocating frameworks of the medieval world.

Key-words: Art, Education, Culture, Pedagogy, Postmodernism.

Societatea contemporană preia din ce în ce mai mult latura creativă și capacitatea de auto exprimare a indivizilor în modelul de valori pe care-l promovează și pe care-l consideră eficient pentru a sprijini dezvoltarea unei societăți active. Acest model încorporează atât dimensiunea de bine personal pentru fiecare individ, prin atașarea unei componente de valoare intrinsecă exprimării propriei identități, cât și pe aceea de utilitate pentru societate, prin recunoașterea contribuției industriilor creative la bunăstarea economică [1].

Creativitatea este definită ca reprezentând o activitate imaginativă prin intermediul căreia sunt obținute rezultate originale și valoroase estetic sau utilitar, iar industriile creative îmbracă o diversitate uriașă de forme (de la design de produs, la jocuri video și publicitate). Sistemul de educație reprezintă un mijloc de pregătire a copiilor pentru viața activă, care

inevitabil se raportează și la arte și cultură ca reprezentând componente semnificative ale existenței cotidiene. Prin educație se înțelege nu doar însușirea unor cunoștințe, ci și formarea de aptitudini și atitudini, dezvoltând imaginația, creativitatea și interesul pentru util și pentru frumos [2]. Educația trebuie să asigure, printre altele, deschiderea către cunoaștere și recunoaștere, prețuire și cultivare a valorilor artistice. Modul în care a fost conceptualizată relația dintre artă și educație a cunoscut o evoluție pe parcursul ultimelor decenii. Atâta timp cât cercetarea ei sistematică a reprezentat doar o preocupare periferică a oamenilor de știință, artei i s-au atribuit extrem de multe beneficii, ea fiind considerată ca putând îmbunătăți aproape orice registru al existenței umane (cognitiv, social, emoțional) și a fost tratată ca un instrument. Odată ce studiile au reușit să acopere un număr semnificativ de programe educaționale, în care arta avea un rol central, s-a constatat că este foarte greu de stabilit o relație cauzală între artă și eventuale îmbunătățiri înregistrate la nivel cognitiv, social și emoțional, în ciuda unui volum mare de corelații între efecte pozitive și prezența artelor în experiențele grupurilor vizate. Această realitate construită de datele de cercetare a condus la reevaluarea beneficiilor artei, văzută ca un element cu valoare intrinsecă, care generează și vehiculează valoare (capital cultural). Bamford afirmă că scopul principal al evaluării în arte ar trebui să concentreze, să clarifice și să facă mult mai concrete scopurile celor ce învață în cadrul unui program. Evaluarea poate fi folosită atât formativ (în timpul învățării), cât și sumativ (la sfârșitul unei secvențe de învățare) pentru a oferi o dovadă a învățării elevilor [5].

Impactul educației artistice asupra școlii se observă prin efectele semnalate, de la nivelul activităților educative (cunoștințe, deprinderi și atitudini) până la nivelul abordărilor metodologice noi, pe dimensiunea disciplinară, inter- și trans disciplinară sau cu sugestii în planul politicilor educative (timp școlar, parcursuri de formare, planul școlii etc.). În această ultimă situație, o observație importantă, relevantă în mai multe planuri de dezvoltare a educației pe termen scurt, mediu și lung, se referă la importanța educației artistice și culturale în discursul public: educația pentru valorile artistice și culturale nu poate fi făcută dacă, la toate nivelurile de intervenție ale instituțiilor publice, nu se manifestă clar voința/capacitatea de a le promova.

Artiștii, alături de oamenii de știință și antreprenorii, sunt modele pentru inovație în societățile noastre. Nu în mod surprinzător, educația artistică se spune în mod obișnuit că este un mijloc de dezvoltare a abilităților considerate critice pentru inovație: gândire critică și creativă, motivație, încredere în sine și capacitate de comunicare și cooperează eficient, dar și abilități în materii academice non-artistice precum matematică, știință, lectură și scris. Într-adevăr, educația artistică are un impact pozitiv asupra celor trei subseturi de competențe pe care le definim ca „abilități pentru inovație”: abilități tehnice, abilități în gândire și creativitate și caracter (comportament și abilități sociale) [5].

Tipurile de educație artistică examinate includ cursuri de artă în școală (cursuri de muzică, arte vizuale, teatru și dans), cursuri integrate de artă (unde artele sunt predate ca suport pentru o disciplină academică), și studii artistice întreprinse în afara școlii (de exemplu, lecții de muzică instrumentală private, individualizate; cursuri școlare de teatru, arte vizuale și dans). Raportul nu tratează educația despre arte sau educație culturală, care poate fi inclusă în tot felul de discipline.

Cultura postmodernă este un concept impus de teoreticieni pentru a exprima și delimita universul cultural contemporan față de cel din perioada modernă. Cultura postmodernă ar fi

echivalentul cultural al societăților postindustriale, al societăților informaționale, cu o economie bazată pe cunoaștere, societăți dominate de noile mijloace electronice de informare și comunicare. Așadar, ar exista o relație organică între cultura postmodernă și postmodernitate ca structură de ordin socio-economic. Raporturile dintre cele două niveluri sunt însă mai complexe; anumite manifestări și trăsături ale culturii postmoderne au apărut în contextul social al modernității sociale, ca orientări stilistice, literare, filosofice și științifice, filioane ce se vor dezvolta ulterior.

Cultura postmodernă trebuie privită, în ansamblul trăsăturilor sale, ca fiind rezultatul unei schimbări globale de paradigmă culturală. Este o cultură ce se caracterizează printr-o nouă viziune asupra lumii, asupra cunoașterii și a creației, prin noi coduri și limbaje, prin noi practici expresive, printr-o nouă relație dintre cultură și societate. Trăsăturile ei caracteristice (adesea contrastante) vor reieși din prezentările unor teorii care au abordat din abundență în ultimul timp acesta temă. În unele aspecte, cultura postmodernă răstoarnă perspectivele impuse de cultura modernă, pe când în altele, ea dezvoltă anumite direcții de gândire sau stiluri artistice, marginale sau recesive în perioada modernității, dar care au devenit astăzi predominante. O definiție de dicționar este imposibil de construit și ar fi în dezacord chiar cu spiritul acești culturi, ce desfide canoanele, reperatele, convențiile, pretențiile de obiectivitate, valorile considerate absolute [1].

Totuși, sub pana celor care încearcă să înțeleagă acest fenomen contradictoriu revin frecvent trăsături precum: relativismul valorilor, perspectivismul, indeterminarea, de canonizarea, omniprezența comunicării mediatizate, denunțarea ideii de adevăr obiectiv ca un mit al modernității, construirea realității prin proiecții subiective și prin imaginile noastre despre realitate, rescrierea nostalgică sau ironică a istoriei, amestecul domeniilor și hibridarea stilurilor, exhibarea procedeelelor expresive, intertextualitatea și autoreflexivitatea, “noua alianță” dintre artă și tehnică, anularea distincției dintre cultura specializată (a elitelor) și cultura de consum, coborârea artei în cotidian [4].

Relativismul excesiv, dizolvarea legăturilor sociale și a reperelor valorice, “deteritorializarea” noilor elite economice, manageriale, științifice și culturale, destrămarea raporturilor organice dintre individ și comunitate, l-au făcut pe sociologul britanic Zygmunt Bauman să numească această epoca prin conceptul de “modernitate lichidă”[2]. Pentru Bauman, procesul caracteristic prin care putem defini postmodernitatea este “topirea solidelor”, o metaforă ce evocă dezintegrarea și disoluția elementelor și a structurilor specifice ale modernității. Postmodernitatea a dus această “topire” a elementelor solide și a reperelor valorice, care orientau în perioada modernă viziunile, ideile, atitudinile indivizilor și ale societăților într-o direcție coerentă, inteligibilă și rațională, până în punctul în care problemele grave ale umanității, de ordin existențial și ecologic, de natură ontologică și morală, se impun cu o acuitate gravă și urgentă. Postmodernitatea a provocat o “topire” mult mai profundă structurilor sociale, a valorilor și a reperelor axiologice decât cea pe care a provocat-o epoca modernității, care și ea a însemnat o descătușare a cunoașterii, a indivizilor și a societăților din cadrele sufocante ale lumii medievale. Postmodernitatea este o lume ce a intrat în faza ei “lichidă”, de topire, fluidizare și dezintegrare a elementelor “grele”, a lucrurilor și a structurilor, a instituțiilor și a valorilor, care aveau înainte durabilitate și prestigiu, în favoarea celor trecătoare, tranziente, volatile, instabile [2].

Paradoxurile modernității din perspectivă postmodernă presupun că modernitatea a susținut cu fervoare ideea că ea aduce ceva radical nou față de epocile anterioare, s-a înfățișat pe sine ca o nouă configurație istorică, ce depășește formele trecutului, spre care a aruncat o privire superioară, uneori disprețuitoare, arogantă. Încrezătoare în performanțele sale științifice și tehnice, ea a văzut în trecutul premodern un loc al erorilor și al neștiinței, al barbariei și al violențelor iraționale. Sigură de sine, precum cei care pilotau vasul Titanic, modernitatea a crezut (și mai crede azi) că a devenit stăpâna naturii, prin rațiune, știință și tehnică, stăpână pe mecanismele lăuntrice ale energiei și ale psihicului uman [5, p.75-89].

Ambiția ei a fost de a raționaliza viața, de a spori eficiența actului, de a se detașa de orice transcendență, de a seculariza viața, artificializând-o, de a-l proclama pe om subiect autonom, supus doar propriei sale legislații raționale. Dar modernitatea, văzută ca un segment istoric ce se întinde de la Renaștere până după al doilea război mondial, s-a înecat ea însăși în violențe și războaie pustiitoare, a industrializat moartea, a dezlănțuit iraționalul, mai mult decât în alte epoci. Educația artistică a parcurs un drum lung până când s-a constituit ca și știință, acest drum s-a realizat în paralel cu dezvoltarea întregii societăți. Educația artistică continuă să se dezvolte și să-și fundamenteze statul său în societatea postmodernă. Societatea postmodernă acordă o importanță deosebită meritocrației, promovării și aprecierii înaltelor performanțe, creativității și eticii. Pedagogia contemporană se dezvoltă și se adaptează noului caracter social, care se axează din ce în ce mai mult pe dezvoltare personală și manifestarea individualității. De aceea pentru a progresa pedagogia pune accent pe flexibilitate și interconexiunea cu mai multe domenii. După cum menționează V.Guțu, pedagogia constituie un sistem de competențe inter conexe, păstrând în același timp specificul propriu. În cadrul fiecărei discipline pedagogice există și se elaborează un număr mare de concepții, abordări, mijloace care determină particularitățile acesteia. Cea mai strânsă și îndelungată legătură a pedagogiei este cea cu filosofia, din care s-a desprins pe parcursul evoluției sale și a devenit o știință autonomă. Filosofia a devenit și sursa, și fundamentul constituirii și dezvoltării pedagogiei [6].

Educația este un fenomen socio-cultural ce asigură transmiterea acumulărilor de informație teoretice și practice, obținute de omenire de-a lungul evoluției istorice, cu scopul formării personalității în vederea integrării socio-profesionale. Analizând textul autorilor ne dăm seama că, pedagogia urmărește scopul de cunoașterea științifică profundă a realității educaționale la nivel de sistem și proces, delimitează nucleul de bază al domeniului prin abordarea problemelor pedagogice fundamentale, acționând asupra aspectelor de fond ale teoriei pedagogice la nivelul practicii educative.

Funcția fundamentală a educației este de a pregăti omul pentru integrarea socială, având la bază perspectivele de dezvoltare culturală, economică și axiologică. Condițiile pentru realizarea funcțiilor educației sunt: asigurarea realizării idealului educațional; dezvoltarea liberă și armonioasă a copilului și formarea personalității creative; garantarea dezvoltării conștiente și progresive a potențialului biopsihic al copilului; selecționarea, prelucrarea și transmiterea valorilor de la societate la copil; pregătirea copiilor pentru integrarea lor activă în viața socială [8].

Educația artistică influențează formarea personalității umane datorită faptului că transmite valori create de omenire individului. Acest proces necesită o alegere, selectare minuțioasă care urmează a fi transmise elevilor, ca aceste cunoștințe să corespundă

particularităților de vârstă și particularităților individuale. E necesar de asemenea de selectat modalitățile, metodele și procedeele potrivite transmiterii acestor cunoștințe. Eficiența educației artistice depinde de particularitățile psihice ale omului, ca rezultat al educației acestea se dezvoltă autonom. Acest proces poate da rezultate bune numai dacă se exersează, educația fiind eficientă în antrenarea potențialului psihic al persoanei. Un alt scop important constă în pregătirea omului conform comenzii sociale. Pentru realizarea acestui scop educația trebuie să formeze și să dezvolte acele însușiri necesare omului ca el să devină o personalitate activă și de folos societății. Educația artistică are sarcina de a sprijini persoana în adoptarea atitudinii estetice față de lume, bazată pe gust estetic, sentimente și convingeri estetice relevante, încurajarea capacităților de creație estetică ale individului [7].

Postmodernismul în educația artistică este un model teoretic de percepere a lumii moderne cu contradicțiile, erorile și neîmplinirile ei, un model de încadrare a omului în această realitate, în general ostilă, este o mișcare culturală pe temeuri reflexive, filosofice, o mișcare neunitară și speculativă. Autorul consideră, că fundamentarea statutului epistemologic al pedagogiei nu poate fi deplină fără o abordare conceptuală a postmodernității pedagogice. Analiza tendințelor de dezvoltare a pedagogiei din perspectiva postmodernității atestă diferite discuții privind identificarea esenței postmodernității cu referire la științele educației. Problematika lumii contemporane a generat în sfera politicii, culturii și a educației un număr de imperative care sânt din ce în ce mai bine precizate: apărarea păcii, salvarea mediului, promovarea unei noi ordini economice. Arta este menită contribuie la edificarea unei personalități apte de a prevedea pentru a preveni, de a declanșa schimbarea pozitivă atât la nivelul propriului eu, cât și în afara sa, poate fi concepută ca o reconstrucție permanentă a existenței și experienței viitoare, ceea ce îl face pe omul mileniului III să corespundă, la un nivel superior, expectanțelor sociale de înnoire și îmbogățire culturală, dar și capabil a soluționa problemele contemporane.[2. p.54]

Tânăra generație nu trebuie educată doar pentru a se adapta la ceva nou, dar și pentru a putea contribui la construcția viitorului, de unde vine și necesitatea de a include în studiul universitar educația artistică. Dezvoltarea lumii contemporane depinde foarte mult și de modul în care educația poate să satisfacă cerințele acestei dezvoltări. Pedagogia este orientată să formeze, să dezvolte și să consolideze identitatea fiecărei persoane, grup social sau comunități naționale, fiind aplicat un principiu al libertății exprimării, fiecare este unic și irepetabil [1].

Valorile noii paradigme a educației artistice, promovate de societatea postmodernă, implică echilibru între IQ și EQ , armonie în comunicarea profesorului cu sine și cu elevii, dezvoltarea emoțională pentru comunicarea didactică eficientă fiind o serioasă provocare sistemului de învățământ în contextul tendinței spre integrare europeană, comunicare globală și mobilitate școlară. Un aspect demn de luat în considerație în abordarea culturii profesionale a educatorului este inteligenta sa emoțională prin care se înțelege arta gestionării emoțiilor în relațiile interpersonale. Din această perspectivă apare semnificativ faptul că procesul de comunicare mijlocește/sușține interacțiunea dintre profesor și elevi prin mesaje didactice cu intenția de a influența formarea la elevi a unui comportament comunicativ bazat pe cultură emoțională pentru a asigura ascultarea optimă, persuadarea/înțelegerea, buna relaționare a acestora și compatibilizarea educațională între actorii educației [6].

Învățământul postmodernist relevă importanța corelării factorilor psihogenetici cu cei sociogenetici ca conținuturi esențiale ce favorizează progresul cognitiv. Un rol important în acest sens îi revine cadrului didactic care poate să opteze și să creeze variante alternative de instruire. Această nouă abordare vine să demonstreze că factorul social are un rol tot atât de important ca și factorul individual, astfel învățământul modern are nevoie de reunirea variabilelor psihologice și a celor sociologice deopotrivă, considerate a fi la fel de importante în determinarea progresului cognitiv la elevi [8].

Rolurile artei și ale educației artistice în raport cu viața de zi cu zi se structurează cel mai frecvent, potrivit opiniilor profesorilor [2. p.30], pe următoarele direcții: dezvoltarea unei vieți de calitate și a unor modele comportamentale; dezvoltarea capacităților de observare și de analiză, ca suport pentru înțelegerea vieții. Dezvoltarea unei vieți de calitate și a unor modele comportamentale presupune oportunități pentru: petrecerea constructivă a timpului liber; echilibru interior; armonie sufletească și în familie; mediu frumos; modul de a se îmbrăca și opțiunea pentru o ținută decentă (formată prin intermediul școlii); opțiunea pentru alte modele comportamentale decât cele din viața de zi cu zi, din media și de pe stradă. Utilitatea artei și a educației artistice pentru rezolvarea unor probleme cu impact în societate este mai rar amintită de către elevi, părinții sau profesori. Aceștia din urmă citează uneori beneficiile acestor activități în situații de risc (lipsă de motivare pentru învățare, risc de abandon școlar, grupuri din zone defavorizate; relațiile dintre persoane cu dizabilități și ceilalți elevi etc.). Părinții percep arta ca fiind angajantă pentru propria adaptare/ integrare a copilului lor în societate sau pe piața muncii, mai puțin ca modalitate de abilitare pentru implicarea în rezolvarea unor probleme ale comunității.

În ultimele decenii, s-a înregistrat o schimbare a idealului educațional, de la unul eminent academic, în care fiecare elev era tratat ca un potențial profesor universitar, la unul conectat la realitatea economică, în care succesul este măsurat prin rapiditatea cu care absolvenții se inserează pe piața muncii, la un nivel potrivit calificării dobândite. Această schimbare venită dinspre nivelul politicilor, în special în ceea ce privește modul de direcționare a resurselor financiare, încă se luptă să se impună la nivelul mentalului sistemului educațional. Probabil va mai trece o bună perioadă de timp până când profesorii se vor lăuda cu numărul de elevi care și-au găsit locuri de muncă în acord cu propriile capacități și aspirații, mai degrabă decât cu cazurile de elevi cu performanțe academice excepționale sau care au ajuns în poziții de prestigiu. Din a doua jumătate a secolului XIX și, până târziu, în secolul XX, programele educaționale bazate pe elemente artistice au fost fundamentate în special pe autoritatea susținătorilor lor, fără a beneficia de aportul unor studii științifice. Analiza sistematică a impactului artelor în contexte educaționale nu a început să fie pusă în practică decât în ultimele decenii ale secolului trecut, fără să ajungă totuși să ne ofere o imagine comprehensivă a schimbărilor produse de utilizarea artelor în scop educațional [3].

În concluzie, artele și educația artistică cunosc o diversitate de accepții și de practici de la o cultură la alta, în timp și spațiu, determinând conștiința culturală a fiecărei comunități. Artele se regăsesc în educația artistică în ipostaza de ansamblu de activități educative prin care sunt transmise tinerilor valori culturale ale comunității, tehnici și mijloace de exprimare prin care aceștia își pot crea propriul limbaj artistic. Valoarea artei în plan formativ este relevată prin aceea că presupune o activitate umană conștientă în care o persoană își manifestă

pe deplin capacitatea de a interveni, de a observa, de a manipula forme, idei sau experiențe proprii.

BIBLIOGRAFIE

1. CAPCELEA V. *Filosofia socială*, Editura ARC, Brașov, 2009.
2. CĂLIN, M., „Educație estetică și artistică”. În *Științele educației – Dicționar Enciclopedic.*, Editura Sigma, București, 2007.
3. COZMA T. *O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea*. Iași: Polirom, 2001, p..
4. DEWEY J. *Democrație și educație. O introducere în filosofia educației*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977.
5. DOLL JR.W.E. *A post-modern perspective on curriculum*. New York: Teachers College Press, 1993.
6. GUȚU V., VICOL M., *Tratat de pedagogie-între modernism și postmodernism*, Chișinău, 2017.
7. MARK, M. L. „A historical interpretation of aesthetic education”. În *Journal of Aesthetic Education* 33.4., 1999.
8. MIHĂELESCU A., IACOB M., *Arta în școală, Concepte și practici*, Editura Universitară, București, 2016.

DEZVOLTAREA ABILITAȚILOR CREATIVE LA STUDENȚII GRAFICIENI

DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS IN GRAPHIC STUDENTS

Veronica Raileanu, doctor, conferențiar universitar

UPS „Ion Creanga” din Chișinău

Veronica Raileanu, PhD associate professor

<https://orcid.org/0000-0002-5559-3662>

CZU 76:378.036

Abstract

Words determine the speech, numbers are the basis of mathematics, musical notes make up music, all of these elements together form the specifics of the language for a particular branch. Obviously graphic arts are also based on a unique language, which has a very wide spectrum, just like the visual arts themselves.

The graphic arts are arranged alphabetically due to the elements of plastic language, which represent a specific source of communication. Just as an illiterate person would not be able to read a book, without knowing the alphabet of the specific plastic language we won't be able to understand the message that a work of art conveys.

Key-words: graphic education, pagination, structure, proportion, contrast, rhythm, color properties.

Cuvintele, determină vorbirea, cifrele stau la baza matematicii, notele muzicale alcătuiesc muzica, toate acestea formează în sumă un limbaj specific pentru fiecare ramură în parte. Este evident că și artele grafice au la bază un limbaj unic, el la rândul său având un spectru foarte larg ca și însăși artele vizuale.

Artele grafice sunt ordonate alfabetice datorită elementelor de limbaj plastic, care reprezintă o sursă de comunicare specifică. La fel cum un analfabet n-ar fi capabil să citească o carte, așa și necunoscând alfabetul limbajului plastic specific nu vom putea înțelege mesajul pe care îl transmite o operă de artă.

Educația grafică este cărmuită de legități care din perspectiva limbajului artistic poate aborda o operă de artă. Orice linie, culoare, punct sau alte elemente de structură morfologică și de sinteză, determină și formează exprimarea artistică. Astfel, știind morfologia și sintaxa